
SUOMALAISEN KIRJALLISUUSVIENNIN ARVO

2 0 2 1

Selvityksen on tilannut Kirjallisuuden vientikeskus FILI (Finnish Literature Exchange), joka toimii kirjallisuusviennin asiantuntija- ja tukiorganisaationa Suomessa.

SISÄLLYS

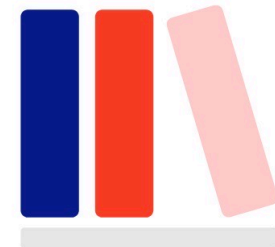
KIRJALLISUUSVIENNISTÄ	4
SELVITYKSEN TAUSTA	6
KIRJALLISUUSVIENNIN TULOT	7
KIRJALLISUUDEN VIENTI KASVOI	8
Kirjallisuusviennin tulot ja agentuurit Pohjoismaissa vuonna 2020, €	9
Kirjallisuusviennin bruttotulot vuosina 2011–2021, €	10
Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen ennakoihin, rojalteihin ja muihin tuloihin vuonna 2021, €	11
Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen ennakoihin, rojalteihin ja muihin tuloihin vuosina 2011–2021, %	12
Rojaltit vuosina 2011–2021, €	13
KÄÄNNÖSOIKEUKSISTA TEHDYT SOPIMUKSET	14
KÄÄNNÖSOIKEUSSOPIMUSTEN LUKUMÄÄRÄ KOHOSI	15
Käännösoikeussopimukset vuosina 2011–2021, lkm	16
VIENTITULOT KIRJALLISUUSLAJEITTAIN	17
ENITEN VIENTITULOJA LASTEN- JA NUORTEN KIRJALLISUUDESTA	18
Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen kirjallisuuslajeittain vuonna 2021, %	19
Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen kirjallisuuslajeittain vuosina 2011–2020, %	20
KIRJALLISUUSVIENTI MAITTAIN	21
KIRJALLISUUSVIENTIÄ YLI 40 MAAHAN	22
Keskeisimmät vientimaat bruttotulojen* perusteella vuonna 2021, %	23
Keskeisimmät vientimaat käännösoikeussopimusten lukumäärän* perusteella vuonna 2021, %	24

KIRJALLISUUSVIENNISTÄ

Kirjallisuusviennillä tarkoitetaan immateriaalista käännösoikeuksien myyntiä. Suomessa alkuperäisesti julkaistujen suomeksi, ruotsiksi tai saameksi kirjoitettujen kirjojen käännösoikeudet myydään ulkomaiselle kustantajalle, joka vastaa käännöksen toteutuksesta, laadusta, myynnistä ja markkinoinnista. Teoksen käännösoikeuksien myynnistä päättää kirjailija. Suomessa julkaistujen käännösten myyntiä ei lueta osaksi kirjallisuusvientiä.

Kirjallisuusvientiä tekee Suomessa 14 toimijaa, joista alle puolet on päätoimisia kirjallisuusagentuureja. Kaksi agentuureista toimii yhteisomisteisesti Suomessa ja Ruotsissa. Lisäksi suomalaisia kirjailijoita edustaa kuusi ulkomailla toimivaa agentuuria.

Vuosittain ulkomailla ilmestyy 300–400 suomalaisen kirjallisuuden käännöstä noin 40 eri kielellä. Vuonna 2021 käännöksiä ilmestyi ennätysmäärä 496 kappaletta 46 käännöskielellä. Tiedot ilmestyneistä teoksista kerätään FILIn ylläpitämään [käännöstietokantaan](#).

**ULKOMAILLA ILMESTYY
VUOSITTAIN
300–400 SUOMEN
KIRJALLISUUDEN
KÄÄNNÖSTÄ NOIN 40 ERI
KIELELLÄ**

Käännösoikeuksia myy yleensä kirjailijaa edustava agentti tai kustantamon foreign rights -asiantuntija. Tämä välittäjäporras on keskeisessä asemassa kansainvälisillä kirjamarkkinoilla. Työ edellyttää kohdemarkkinan hyvää tuntemusta ja laajoja verkostoja. Oikeuksia myydään mm. omien kontaktien kautta ja kansainvälisillä kirjamesseilla.

Onnistunut kirjallisuusvienti on aina yhteistyön tulosta. Kustannusyhtiöiden ja agentuurien lisäksi tarvitaan ammattimaisia kääntäjiä, vientiä tukevia organisaatioita sekä tietenkin ennen kaikkea hyvää kirjallisuutta. Käännösteokset välittävät maailmalle muutakin kuin tarinoita – niiden kautta jaetaan pala kulttuuria ja luodaan siltoja eri kielialueiden ja kulttuurien välille.

KIRJALLISUUSAGENTUURIT SUOMESSA

Bonnier Rights Finland
Ferly
Elina Ahlbäck Literary Agency
Helsinki Literary Agency
Rights & Brands (Suomi / Ruotsi)

SUOMALAISIA KIRJAILIJOITA EDUSTAVAT AGENTUURIT ULKOMAILLA

Copenhagen Literary Agency
Hedlund Agency
Kontext Agency
Salomonsson Agency
Wylie Agency

SELVITYKSEN TAUSTA

Tämä selvitys on jatkoa aiemmille Kirjallisuuden vientikeskus FILIn tilaamille selvityksille, joilla on seurattu kirjallisuusviennin kehitystä 2011–20. Selvitystyö käynnistyi hankkeella vuonna 2013, josta lähtien FILI on tilannut vuosittaisia selvityksiä kirjallisuusviennin arvon kehityksestä.

Tässä selvityksessä esitetyt luvut koskevat toteutunutta suomalaista kirjallisuusvientiä vuonna 2021. Vertailua varten selvitykseen on tuotu lukuja myös aikaisempien vuosien raporteista. Kirjallisuusviennin tilastoihin ja raportteihin voi tutustua [FILIn kotisivuilla](#).

Tiedot kirjallisuuden vientituloista kerättiin kyselylomakkeella huhti–kesäkuussa 2022. Kysely lähetettiin yhteensä 20 kotimaiselle ja ulkomaiselle toimijalle. Kyselyyn vastasi 14 toimijaa, jolloin vastausprosentiksi saatiin 70 %. Kaikki vastaajat eivät vastanneet kyselyn kaikkiin kohtiin pyydetyllä tarkkuudella, mistä johtuen luvuissa on hyödynnetty osin laskennallisia arvioita.

Luvut esitetään kokonaismäärinä toimijakohtaisia lukuja erittelemättä. On hyvä huomioda, että ulkopuolelle jäävä ulkomaisten organisaatioiden osuus suomalaisesta kirjallisuusviennistä on merkittävä.

KIRJALLISUUSVIENNIN TULOT

KIRJALLISUUDEN VIENTI KASVOI

Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan bruttotulot (Suomeen tilitetyt kokonaistulot) kirjallisuusviennistä vuonna 2021 sisältäen sekä organisaation että kirjailijoiden osuudet. Kokonaistuloista rajattiin pois Suomessa julkaistujen valmiiden käännösten suoramyyntistä tilitetyt tulot. Toimijoita pyydettiin lisäksi erittelemään ennakkoiden, rojaltien ja muiden tulojen (mm. kannet, kuvitukset, taitto) osuudet kokonaisbruttotuloista.

Ennakolla tarkoitetaan summaa, jonka ulkomainen kustantaja on maksanut käännösoikeuksista. Summa on sopimuskohtainen ja tyypillistä on suurikin vaihtelu esimerkiksi eri kielialueiden välillä. Rojalti on puolestaan tekijänoikeustuloa, jota muodostuu siinä vaiheessa kun käännös on jo julkaistu ulkomailla ja sitä on myyty niin paljon, että ennakko on katettu. Rojaltin suuruus on sopimuskohtaista.

Suomalaisen kirjallisuusviennin tulot vuonna 2021 olivat yhteensä lähes **3,7 miljoonaa** euroa. Nousua edelliseen vuoteen nähden oli noin **4 %**. Vientituloista 68 % koostui ennakoista ja 25 % rojalteista. Viime vuosiin verrattuna rojaltien osuus kokonaisuudesta pieneni hieman.

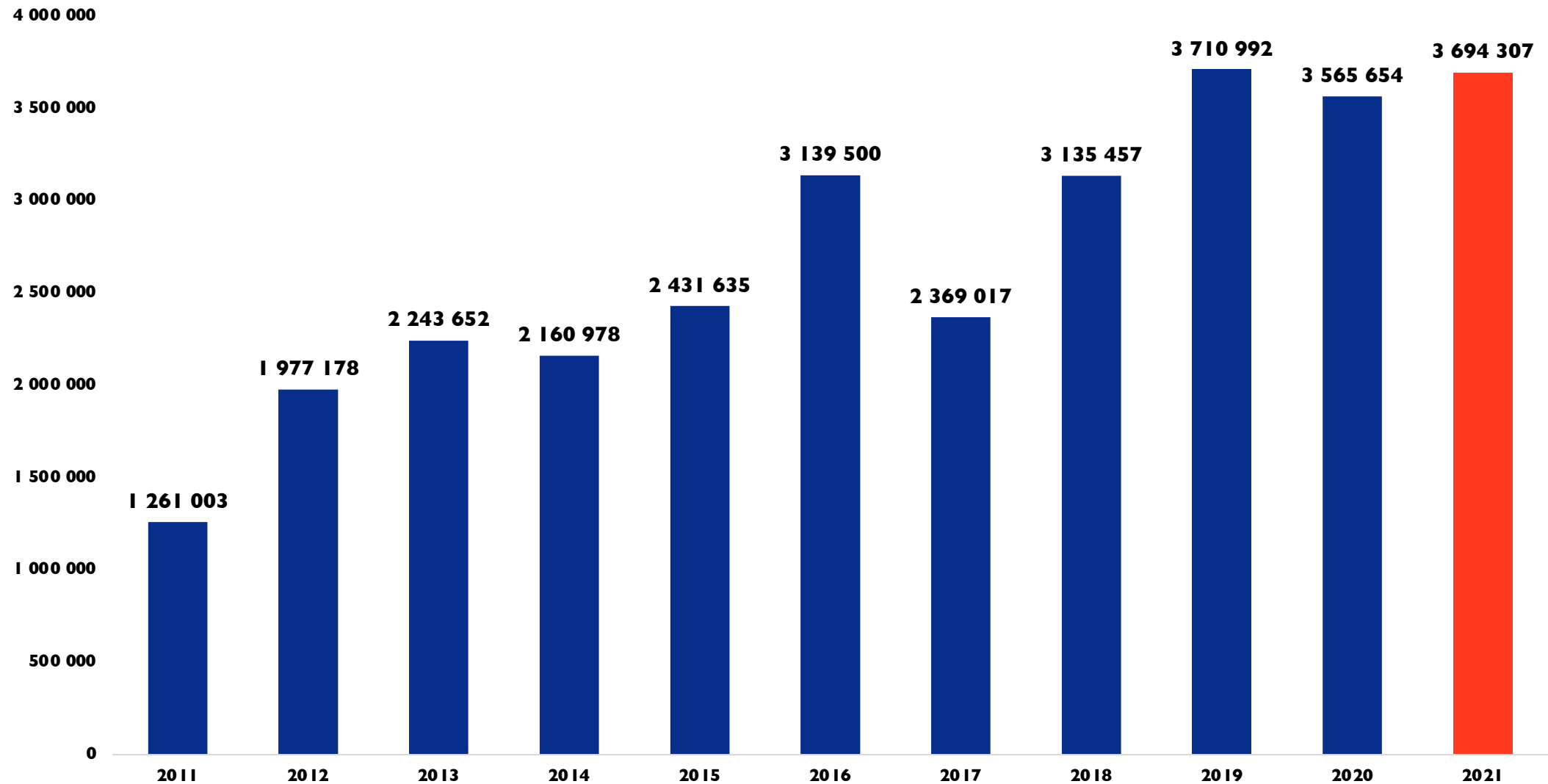
Kirjallisuusviennin tulot ja agentuurit Pohjoismaissa vuonna 2020, €

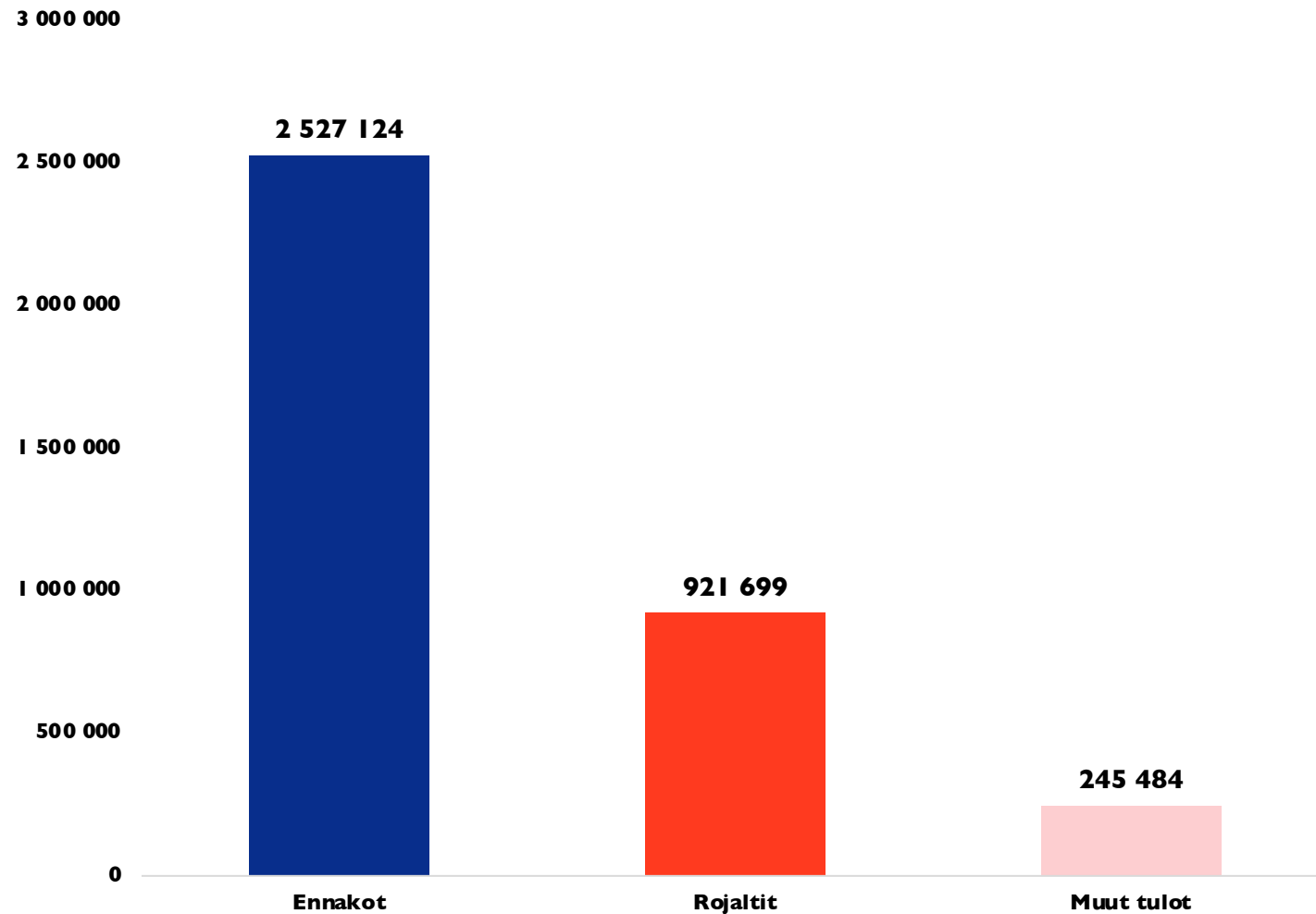
Kirjallisuusviennin kasvun taustalla on vuosien työ toiminnan ammatillistumisen sekä verkostojen vahvistumisen eteen eri kielialueilla (tarkastelujakso 2011–19). Viime vuosina suomalaisessa kirjallisuusviennissä keskeistä on ollut myynnin edistyminen erityisesti englanninkielisellä markkina-alueella.

Kirjallisuusvientiä tekeviä toimijoita on Suomessa suhteellisen vähän. Agentuurien vähittäisellä lisääntymisellä lienee osansa vientitulojen kasvussa. Pohjoismaisen vertailun perusteella on ilmeistä, että agentuurien määrä näkyy vientitulojen suuruudessa. Tuoreimmat luvut muista pohjoismaista ovat vuodelta 2020. Tanskasta ja Islannista ei ole saatavilla vastaavia lukuja.

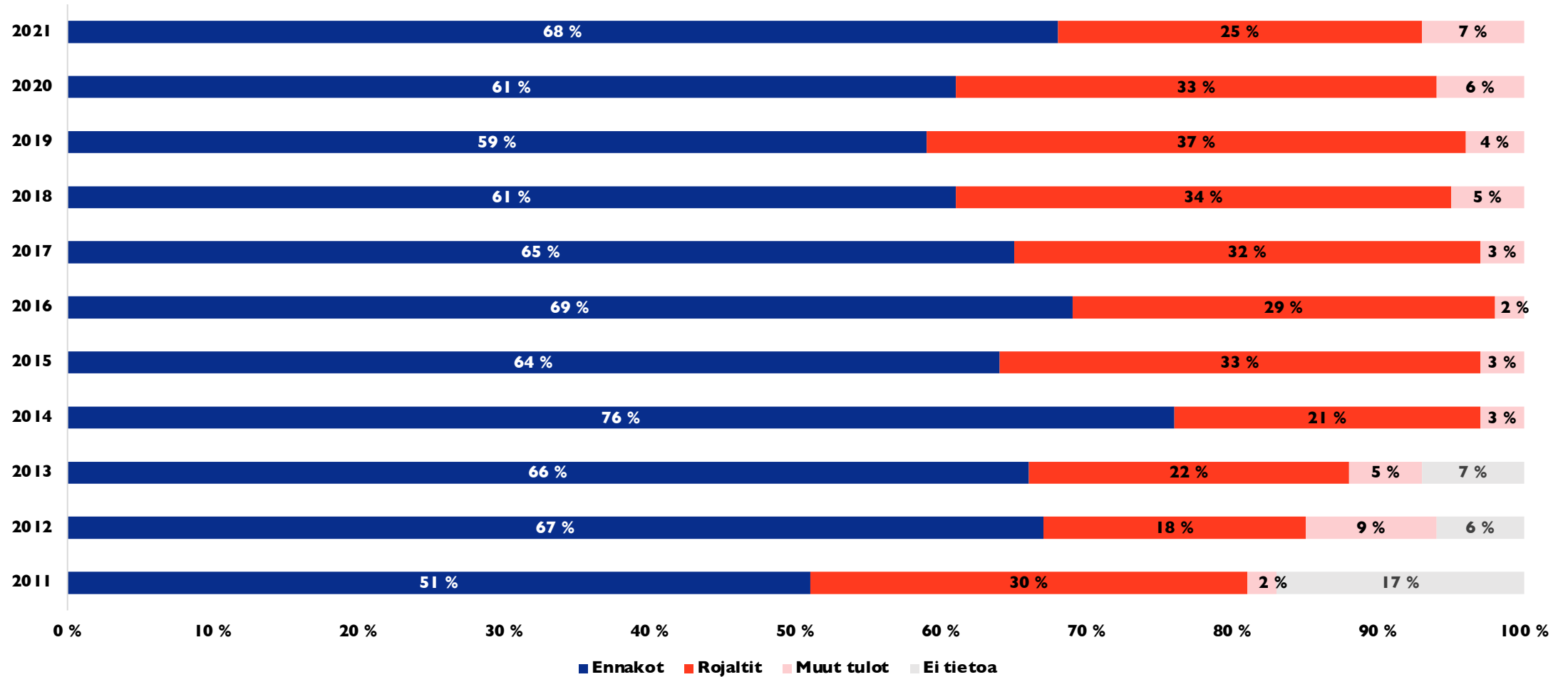
Kirjallisuusviennin bruttotulot vuosina 2011–2021, €

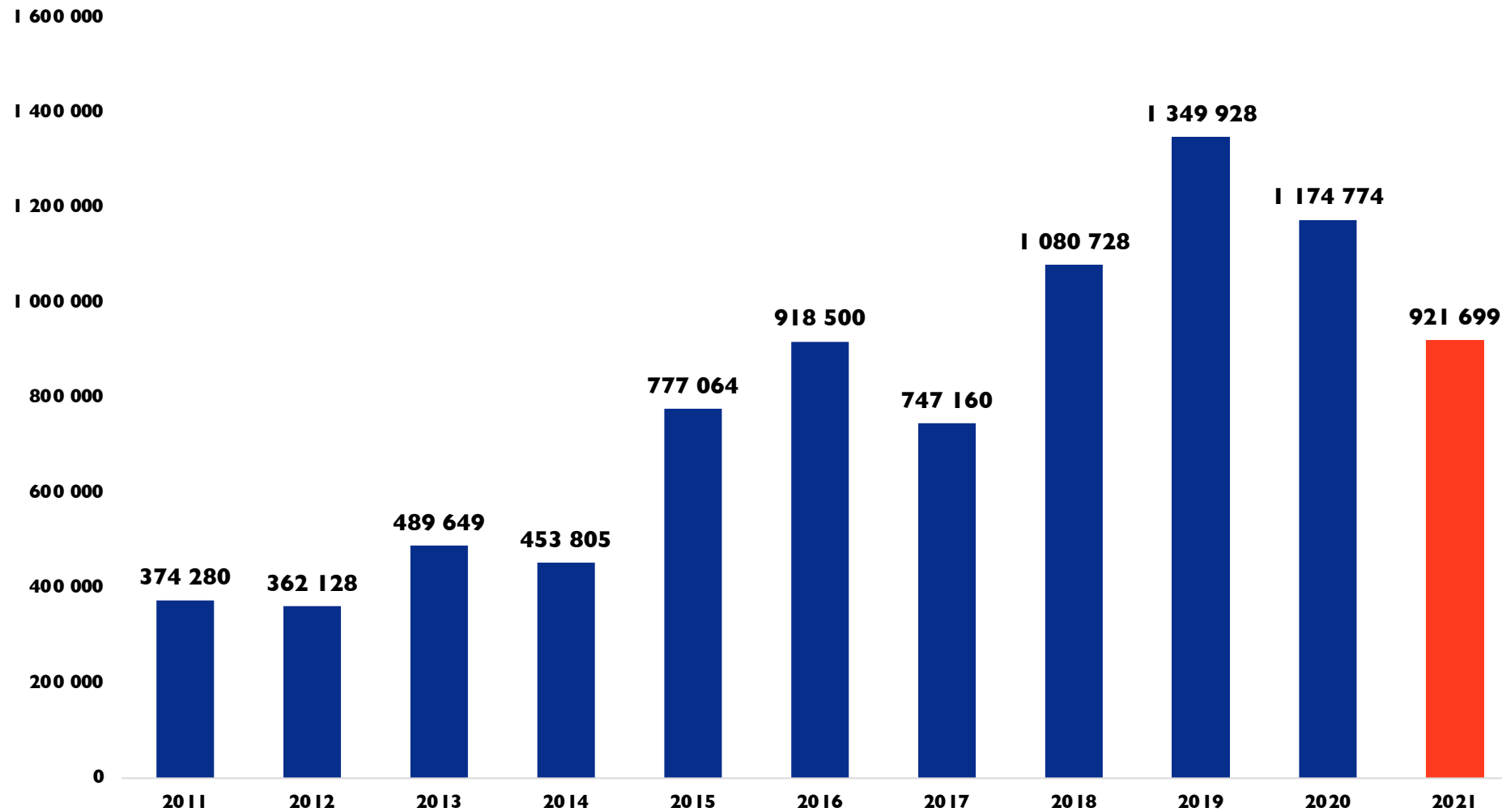
Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen ennakoihin, rojalteihin ja muihin tuloihin vuonna 2021, €

Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen ennakoihin, rojalteihin ja muihin tuloihin vuosina 2011–2021, %

Rojaltit vuosina 2011–2021, €

KÄÄNNÖSOIKEUKSISTA TEHDYT SOPIMUKSET

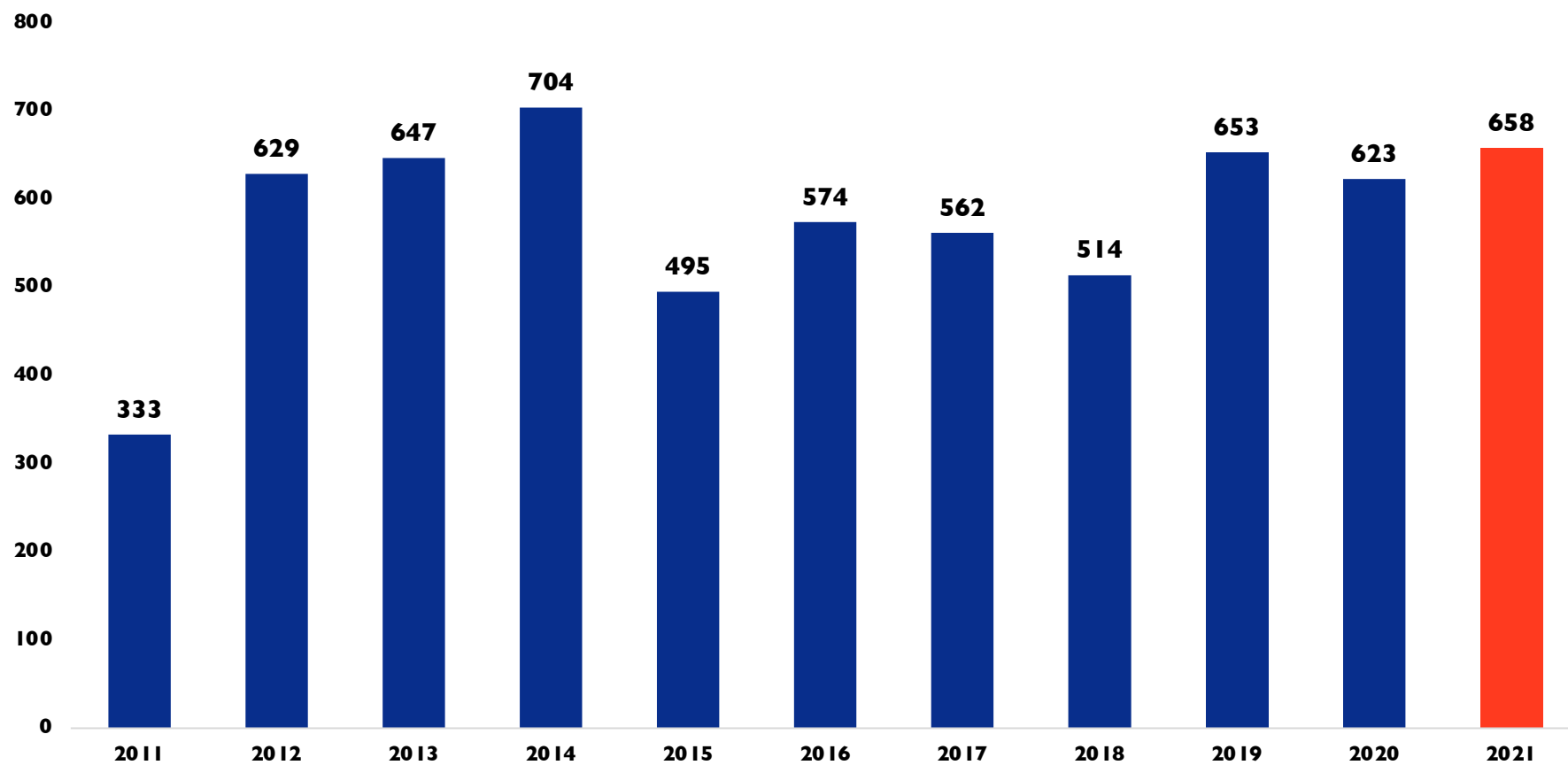
KÄÄNNÖSOIKEUSSOPIMUSTEN LUKUMÄÄRÄ KOHOSI

Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan kirjojen käännosoikeuksista tehtyjen sopimusten (nimikkeiden) lukumäärä sisältäen myös uusitut sopimukset uudelleen julkaistavista teoksista. Lukuja tarkastellessa on hyvä huomioida, että yhdestä kirjasta voidaan tehdä useampia sopimuksia.

Suomalaisen kirjallisuuden käännosoikeuksiin liittyviä sopimuksia tehtiin vuonna 2021 yhteensä lähes **660** teoksesta, mikä on **6 %** enemmän kuin edellisenä vuonna.

Eniten sopimuksia tehtiin lasten- ja nuortenkirjallisuudesta, joiden osuus käsitti yli puolet (61 %) kaikista käännosoikeussopimuksista. Seuraavaksi eniten sopimuksia tehtiin kaunokirjallisuudesta (28 %).

Käännösoikeussopimukset vuosina 2011–2021, lkm

VIENTITULOT KIRJALLISUUSLAJEITTAIN

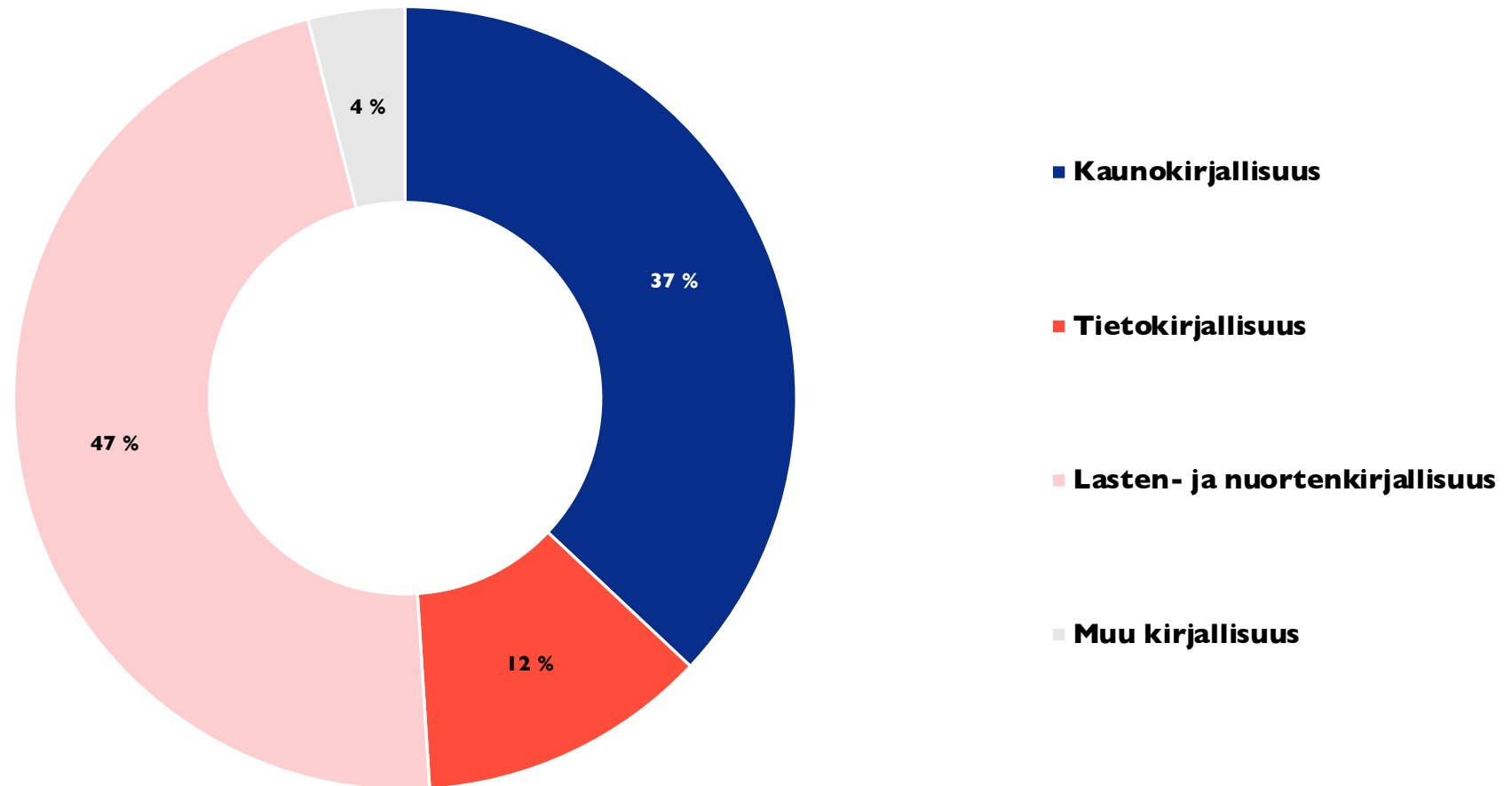
ENITEN VIENTITULOJA LASTEN- JA NUORTENKIRJALLISUUDESTA

Vastaajilta kysyttiin, miten vientitulot jakautuivat eri kirjallisuuslajien kesken. Kaunokirjallisuuteen lukeutuvat tässä proosa, runous, essee ja jännityskirjallisuus. Tietokirjallisuuden osalta selvityksessä ovat mukana yleiseen tietokirjallisuuteen luokiteltavat teokset. Muuhun kirjallisuuteen sisältyy mm. sarjakuva.

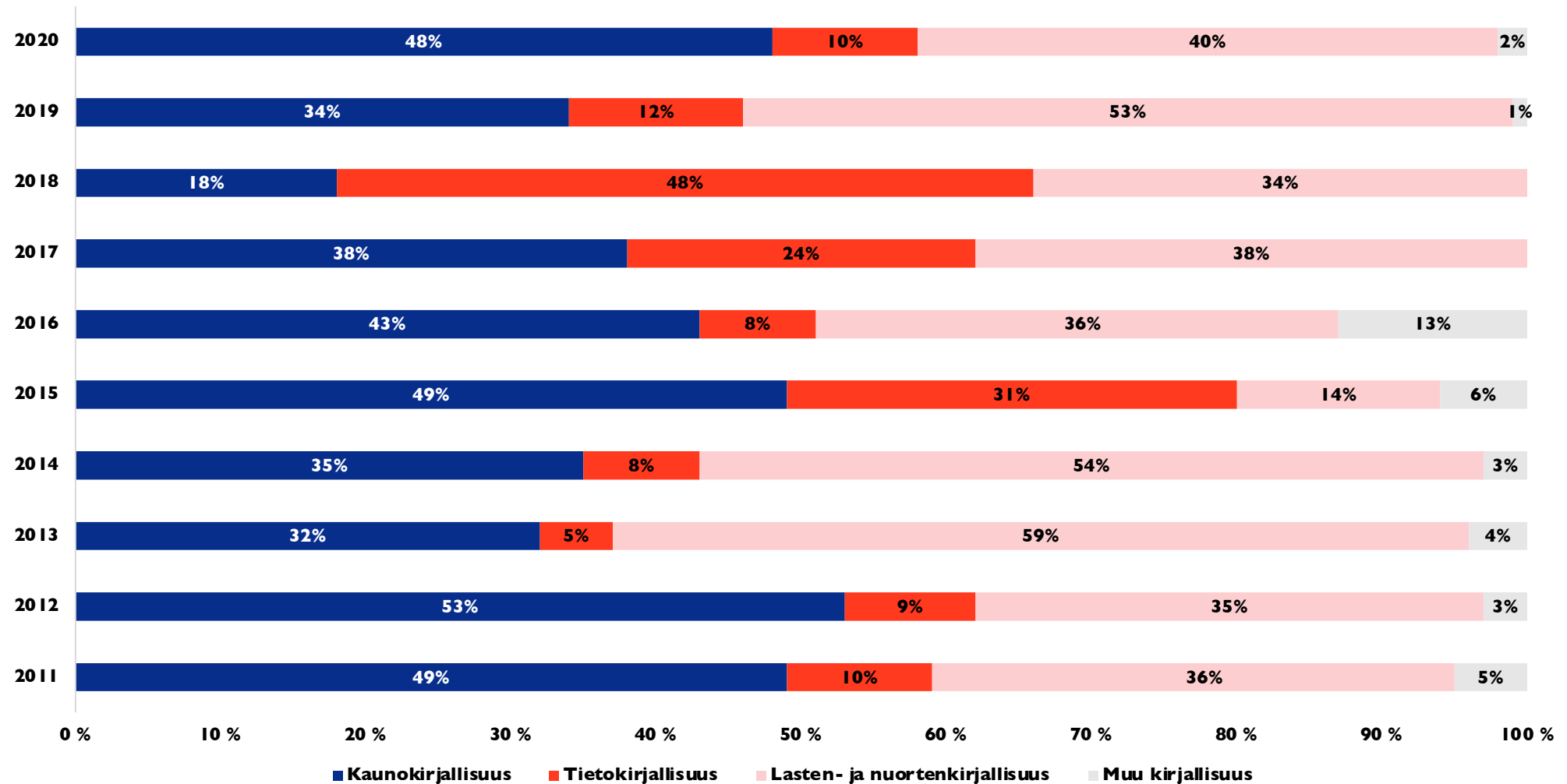
Vientituloista lähes puolet (47 %) kertyi vuonna 2021 lasten- ja nuortenkirjallisuudesta, jonka osuus kokonaisuudesta kasvoi. Edelliseen vuoteen nähden kaunokirjallisuuden osuus supistui.

On hyvä huomioida, että vuosittaista vaihtelua kirjallisuuslajien jakaumassa voi selittää yhdenkin kirjan myyntimenestys.

Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen kirjallisuuslajeittain vuonna 2021, %

Kirjallisuusviennin bruttotulojen jakautuminen kirjallisuuslajeittain vuosina 2011–2020, %

KIRJALLISUUSVIENNI MAITAIN

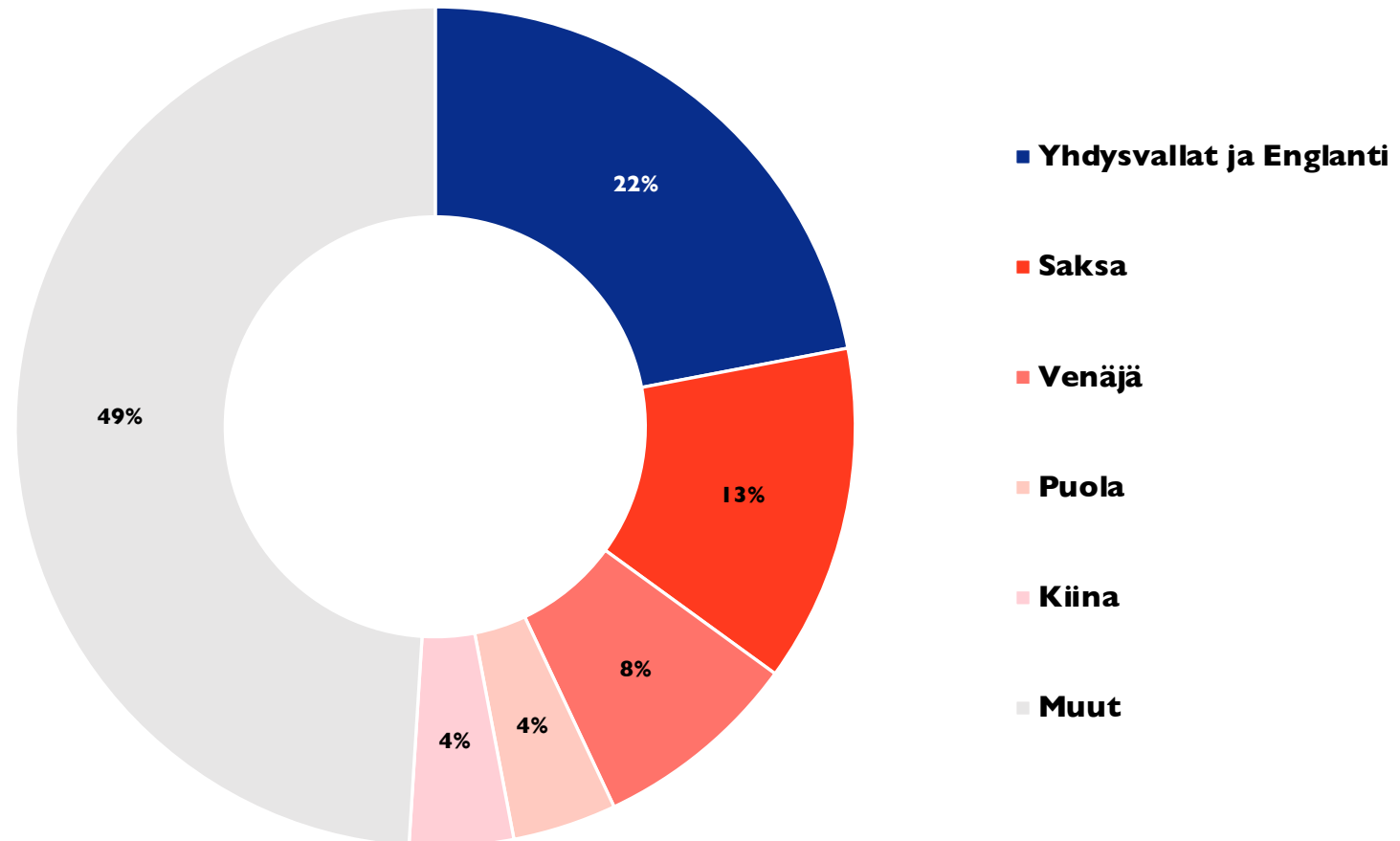
KIRJALLISUUSVIENTIÄ YLI 40 MAAHAN

Vastaajilta pyydettiin tiedot vuonna 2021 tilitetyistä vientituloista ja tehdyistä käännösoikeussopimuksista eri maihin. Kaikki vastaajat eivät ilmoittaneet kaikista maista saatuja tarkkoja summia ja lukumääriä.

Suomalaisen kirjallisuuden käännösoikeuksia myytiin vuonna 2021 yhteensä yli **40** maahan. Kokonaisvientitulojen jakauman perusteella eniten tuloja tilitettiin englanninkielisistä maista (Yhdysvallat ja Englanti), josta tilitetyt tulot kattoivat yli viidesosan (22 %) kokonaisbruttotuloista. Määrällisesti eniten käännösoikeuksia myytiin englanninkielisiin maihin (Yhdysvallat ja Englanti), Venäjälle ja Saksaan.

Luvut osoittavat, että eri maista tilitetyt vientitulot ja myytyjen käännösoikeuksien lukumäärä eivät suoraan suhteudu toisiinsa.

Keskeisimmät vientimaat bruttotulojen perusteella vuonna 2021, %

Keskeisimmät vientimaat käännosoikeussopimusten lukumäärän* perusteella vuonna 2021, %

*Osuudet on suhteutettu tehtyjen sopimusten kokonaismäärään niistä seitsemästä maasta, joihin tehtiin eniten sopimuksia. Tämä lukumäärä kattaa lähes 70 % kaikista sopimuksista.

